

Ткачук Каріна Сергіївна,
*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
факультет педагогічної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка*
Науковий керівник:
Паламар Світлана Павлівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра початкової освіти, старший науковий співробітник,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КАЗКИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Навчальний предмет літературне читання, побудований на основі художніх творів, створює особливі умови для розвитку мовлення молодших школярів. Читання активізує та збагачує словник школярів, формує у дітей образне мислення, уяву, фантазію, що супроводжується словесною творчістю та інтелектуально-мовленнєвою активністю. Актуальним напрямом сучасної методики навчання читання і рідної мови є формування в учнів уважного ставлення до слова, до його вживання, розвиток здатності сприймати й оцінювати зображувально-виражальний аспект того чи іншого тропа, а також уміло використовувати його у власному мовленні [6. с. 409]. Зауважуючи вище сказане, саме сучасна казка, що вирізняється своєю унікальністю та самобутністю, міфологічним підтекстом, динамічним розгортанням подій, дозволить сформувати мовлення та культуру сприйняття твору.

Літературна казка – це художній, переважно прозаїчний, твір, що має оригінальне походження або створений на основі фольклорних джерел та відображає фантастичний зміст, насичений неймовірними пригодами вигаданих героїв, який орієнтований на юних читачів [1].

Літературна казка, на відміну від фольклорної, має більшу різноманітність сюжетів та тісний зв'язок із соціальним світом, а змістовне мовлення літературної казки відображає тенденцію сучасного соціального середовища. Казка розглядається як культурний та соціальний феномен, що у фантастичній, художньо-літературній формі переносить ціннісно-смісловий світ людини. Будь-який казковий сюжет розгортається на тлі єдності добра та краси. Завдяки

такій синергії казка є дійовим духовним механізмом формування в підростаючого покоління ставлення до природи та всесвіту загалом. Будь-який сюжет казки розгортається на ґрунті подолання протиріччя між добром та злом, між прекрасним та потворним. У казці є чітко визначене моральне оцінювання героїв та ситуацій, що допомагають маленьким читачам визначати свої моральні орієнтири. Казкове зло не буває довершеним, а найчастіше, залишається шанс виправитись та отримати визнання за свої гарні вчинки. Казка несе в собі змістовні орієнтири соціокультурного простору життя людей. Духовно-творча роль казки виражається в силі слова, що містить глибинний духовний зміст та має цілющу силу [5].

У літературознавстві та в педагогіці існують різні підходи до класифікації казок. Передусім це поділ на авторські літературні казки, фольклорні та колективні. Розрізняють чарівні, повчальні, біологічні та новелістичні [2, с.23].

З психолого-педагогічної позиції казки можуть бути: психолого-терапевтичні, психологічно-повчальні, релаксаційні. Казка має розвивальне призначення, впливає на розвиток когнітивних функцій та особистісного потенціалу (розвиває уявлення, увагу, пам'ять, образне мислення) [8].

Казка виконує певні дидактичні та виховні функції: адаптивна (допомагає першокласникам пристосуватися до шкільного життя); комунікативна (дозволяє налагодити спілкування між учнями та вчителем); розвиває духовний світ дитини, впливає на її емоційно-вольову сферу; впливає на розвиток когнітивних функцій молодшого школяра; розвиває пізнавальну активність та інтерес до засвоєння знань, запам'ятовування навчальної інформації та сприяє формуванню вмінь самостійно застосовувати здобуті знання в практичній діяльності; розслаблююча роль казки (допомагає зняти втому від напруженої розумової діяльності та отримати позитивні емоції); сприяє розвитку творчого потенціалу учнів та індивідуальних здібностей; розвиває духовний потенціал учнів, формує моральні принципи та норми; розширює та збагачує словниковий запас дитини, зв'язне мовлення, переказування, техніку читання, мовленнєву творчість [4, с.199].

Використання інтернет-ресурсів, хмарних технологій дає змогу створити збалансоване середовище, підвищити рівень інформаційної грамотності читачів, їхньої медійної вихованості, долучитися до національної та світової культури [7, с.106]. Погоджуючись із напрацюваннями науковців сучасні методи вивчення казок на уроках літературного читання це – проєктні технології, лепбукінг, використання мультимедійних засобів, інтерактивних вправ, цифрових освітніх ресурсів, коміксів, фанфікшн (літературна творчість, що спонукає учнів до власної творчої діяльності, завдяки захоплюючому сюжету прочитаної літературної казки), сиквели (створення продовження казки або нової пригоди), приквели (написання сюжетної історії, що передувала подіям, які описані в казці), кросовери (поєднання сюжетних ліній різних казок) [3, с. 64].

Отже, сучасний освітній процес в початковій школі важливо реалізовувати крізь призму особистісно-орієнтованого навчання, гуманістичної спрямованості та організації інтерактивної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. Сприяють підвищенню ефективності вивчення літературних казок на уроках читання, використання сучасних технічних засобів навчання, цифрових освітніх платформ та міждисциплінарного підходу. Вдала організація роботи учнів на уроках літературного читання, в процесі вивчення казок, збагачує словниковий запас учнів, розвиває навички усного мовлення, удосконалює звуковимову та розвиває когнітивні функції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбач Н., Здіховська Т. Жанр авторської казки в українській дитячій літературі: витоки та перспективи. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки*. 2016. № 1 (1). С. 39–44
2. Грищук В. В. Літературна казка: становлення і розвиток жанру. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Сер. : Літературознавство*. 2013. № 1(1). С. 22-27.
3. Євмененко О. В., Тімченко І. В. Формування позитивної мотивації до читання під час вивчення казки. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 30(2). С. 62-66.

4. Кальчук М. І. Дидактична казка на уроках навчання грамоти: з досвіду використання ідей Василя Олександровича Сухомлинського. *Педагогічний дискурс*. 2011. № 10. С. 198-203.
5. Мокляк Л. І. Казка як джерело формування духовної культури людини. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2012. № 1. С. 116-120.
6. Паламар С.П. Особливості роботи над епітетами як виразниками образності мовлення на уроках читання в початковій школі. *Педагогічна теорія і практика: Зб. Наук. праць Київ: КиМУ, 2017. Вип. 1 (6) 537 с.*
7. Паламар С.П., Назаренко Л.А. Компетентнісний підхід до викладання літератури з використанням хмарних технологій. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2018. (3(137)). С. 102-109. ISSN 2227-2844
8. Полковенко Т.В., Полковенко О.В. Видання для казкотерапії: вихователям, педагогам, психологам, батькам. *Психологічні науки*. 2016. №6/1(23) С. 44-48

Угрин Марія Вікторівна,
 здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
 факультет філології і журналістики,
 Тернопільський національний педагогічний університет
 імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник:
Скуратко Тетяна Миколаївна,
 кандидат філологічних наук, доцент,
 кафедра української та зарубіжної літератур
 і методик їх навчання,
 Тернопільський національний педагогічний університет
 імені Володимира Гнатюка

ТВОРЧА ПОСТАТЬ ДАРІЇ ВІКОНСЬКОЇ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ

Дарія Віконська (Іванна-Кароліна (Ліна) Маєр-Федорович-Малицька) – українська письменниця, літературознавця, літературний критик, перекладач, мистецтвознавиця Галичини міжвоєнного періоду.